

50 jaar geleden: Terreur bij Spelen in München

Achtergrond - 1 september 2022 - Auteur: Lynn Stroo

De Olympische Zomerspelen van 1972 in München moesten vrolijke spelen worden. West-Duitsland wilde aan de wereld laten zien dat het een open, modern en democratisch land was. De idylle werd wreed verstoord toen Palestijnse terroristen leden van het Israëlische team gijzelden en doodden. Nu, precies 50 jaar later, zijn de nabestaanden en de Duitse regering het eens geworden over een passende schadevergoeding voor het drama.

De Zomerspelen in München waren al bijzonder voordat ze begonnen: het was precies 36 jaar na de Olympische Zomerspelen van 1936 in Berlijn, de nazi-Spelen van Hitler. De Spelen in 1972 moesten vooral laten zien dat West-Duitsland (BRD) sinds de Tweede Wereldoorlog veel vooruitgang had geboekt. Een team atleten uit de DDR mocht deelnemen onder eigen vlag en volkslied, die tot dan toe verboden waren in de BRD. Voor de Spelen werd een uitzondering gemaakt.

De organisatoren benadrukten dat het vrolijke Spelen moesten worden. Een uiting daarvan was dat de beveiliging in en rond de stadions niet bewapend was. Ook de sportcomplexen mochten niet doen denken aan de monumentale bouwwerken van het Derde Rijk. München koos juist voor lichte, innovatieve technieken, zoals het tentdak van het Olympische Stadion.

Toch voltrok zich [een drama](#) op dag 11 van het sporttoernooi. Op 5 september drongen Palestijnse terroristen van de terreurgroep Zwarte September het appartement binnen van de Israëlische olympische ploeg, schoten twee sporters dood en gijzelden negen aanwezigen. Ze eisten de vrijlating van 232 gevangenen uit Israëlische gevangenissen en de vrijlating van kopstukken van de Duitse terreurgroep Rote Armee Fraktion. Israël liet direct weten niet op de eisen in te gaan.

De sportcomplexen mochten niet doen denken aan de monumentale bouwwerken van het Derde Rijk

De Duitse politie maakte grote fouten, bleek achteraf. De bevrijdingsactie liep uit op een bloedbad. Alle gijzelaars, vijf van de acht terroristen en een politiemann

kwamen om het leven. De gijzeling eiste in totaal 17 levens. Juist het open karakter van de Spelen had de gelegenheid gecreëerd waarin de terroristen konden toeslaan. [Uit onderzoek van Der Spiegel in 2012](#) bleek dat Duitse autoriteiten waarschuwingen voor een aanslag voorafgaand aan de Spelen in de wind hadden geslagen.

Eén van de slachtoffers was de Israëliische schermcoach Andre Spitzer. Zijn weduwe, Ankie Spitzer, in Nederland vooral bekend als journaliste van de NOS, streed samen met andere nabestaanden decennia lang voor erkenning en schadevergoeding. Afgelopen woensdag werd na weken stevig onderhandelen een overeenkomst bereikt tussen de Duitse regering en de nabestaanden, die werden bijgestaan door het Nederlandse advocatenkantoor Knoops.

Naar verluidt gaat het om een vergoeding van ongeveer 28 miljoen euro voor de nabestaanden van elf Israëliërs. Een eerder voorstel van ruim vijf miljoen noemden de nabestaanden 'een fooi'. Volgens hen heeft de Duitse regering hen niet met respect behandeld en nooit verantwoordelijkheid genomen voor de gemaakte fouten. De nabestaanden dreigden afgelopen week de vijftigste herdenking in München te boycotten als de Duitse regering niet met een hoger bedrag over de brug zou komen. In dat geval zou ook de Israëliische president Yitzhak Herzog thuisblijven. Daarop werd 'op het hoogste niveau onderhandeld om een oplossing te vinden voor 5 september', [verklaarde Spitzer in de Süddeutsche Zeitung](#), die nu samen met de andere nabestaanden wel naar München komt. Daar zal maandag ook de Duitse president Frank-Walter Steinmeier spreken tijdens de herdenkingsbijeenkomst. *De KRO-NRCV maakte over deze kwestie een tweeluik: [Ankie: de Olympische weduwe](#)*

De nabestaanden dreigden afgelopen week de vijftigste herdenking in München te boycotten

De aanslag op het Israëliische team overschaduwde de Olympische Spelen, waardoor andere interessante aspecten naar de achtergrond verdwenen. Bijvoorbeeld dat er een Oost-Duits team mocht meedoen aan het toernooi in West-Duitsland, zoals eerder kort gemeld. Het conflict tussen beide Duitse staten, en tussen Oost en West in het algemeen, vormde een belangrijk probleem in de aanloop naar de Spelen. De DDR lanceerde de campagne '36+36=72', waarmee de Spelen geassocieerd werden met de nazi-Spelen in Berlijn. Ook dreigde het land een alternatief sportfeest in Leipzig te organiseren.

Dat het niet tot een boycot kwam, was onder meer te danken aan het beleid van bondskanselier Willy Brandt (SPD), die probeerde de relatie van de BRD met het Oostblok te normaliseren. De DDR mocht voor het eerst deelnemen met

haar eigen vlag en volkslied. De openingsceremonie werd daarmee 'één van de markantste momenten uit de Duitse sportgeschiedenis', zoals de regionale omroep MDR schrijft. De omroep maakte de [documentaire 'Wir gegen uns'](#) over de rivaliteit tussen de twee Duitslanden op de Spelen van 1972. Het was voor Oost-Duitsland dé kans om de klassenvijand BRD op eigen grond af te troeven. Dat lukte ook: het team van de DDR behaalde in totaal 66 medailles en stond daarmee op plek drie in de medaillespiegel. De Bondsrepubliek moest genoegen nemen met 40 medailles en een vierde plaats.

Een ander ondergesneeuwd aspect aan de Zomerspelen van 1972 was de [voortgang van de technologie](#). Het waren de eerste Olympische Spelen die live én in kleur op televisie werden uitgezonden. Aan het technische hoogstandje gingen jaren voorbereiding vooraf. Het grootste gedeelte van de apparatuur in München werd geleverd door Siemens, Duitslands grootste producent op dat gebied. [150 kleurencamera's](#) in een verlicht Olympisch Stadion zorgden ervoor dat de Spelen live te zien waren. Dat maakte ook mogelijk dat commentatoren voor het eerst live commentaar konden geven, zoals nog steeds gebruikelijk is. De regionale Bayerische Rundfunk blikt op [een themapagina](#) over de Spelen van 1972 terug met een aantal onvergetelijke sportmomenten in kleurenbeeld.

De Zomerspelen van 2036 in Duitsland, precies 100 jaar na de gekaapte 'Hitler-Spelen'?

Het trauma van 1972 is niet weg, maar wel wat minder rauw geworden, mede door de Europese Kampioenschappen die München [vorige maand](#) organiseerde. Het was het eerste multisportevenement dat plaatsvond sinds de bloedige Zomerspelen. De belangstelling voor de openingsceremonie in het Olympiapark, destijds

gebouwd voor de Spelen, was immens. Met de succesvolle afronding van de EK maakt de *Deutsche Olympische Sportbund* (DSOB) er geen geheim meer van een nieuwe Olympische Spelen naar Duitsland te willen halen. Toch kan een aanvraag niet louter op sportieve argumenten gestoeld zijn, schrijft de [DSOB op haar website](#). Mede door het verleden moet er een breder draagvlak in de samenleving worden gevonden. Een snelle kandidatuur van Duitsland is daarom niet waarschijnlijk. [Duitse media](#) zien het echter wel voor zich: de Zomerspelen van 2036 in Duitsland, precies 100 jaar na die gekaapte 'Hitler-Spelen'.

Naar aanleiding van het 50-jarige jubileum van de Olympische Spelen in München zijn er veel Duitse en Nederlandse producties gemaakt. We zetten een aantal op een rij:

- De ARD zendt de vierdelige documentaireserie 'Tot und Spiele - München '72' uit, waarin ook betrokkenen en getuigen van het gijzeldrama aan het woord komen. De afleveringen in de ARD Mediathek kunnen vanuit Nederland niet worden bekeken, maar ook de NPO zendt deze docu uit. [De afleveringen zijn hier \(terug\) te zien](#).
- De regionale omroep Bayerische Rundfunk (BR24) maakte een vierdelige podcastserie over hun onderzoek naar het brein achter de aanslag op het Israëliëse Olympisch team. [Luister 'Die Olympia-Protokolle' hier](#) (in het Duits)
- De regionale omroep NDR maakte de [documentaire 'Olympia 72, die DDR und der Terror'](#) over hoe de DDR omging met de aanslag en het bloedbad in München (helaas niet vanuit Nederland te bekijken).
- De Süddeutsche Zeitung houdt deze dagen een [historisch liveblog](#) bij, waarin de gebeurtenissen op de Olympische Spelen van 1972 'live' worden beschreven.
- Oud-Duitsland-correspondent en Volkskrant-journalist Rolf Bos schreef ter gelegenheid van de 50ste herdenking van de aanslag in München het boek ['Een Duitse zomer. De Olympische Spelen van 1972'](#).
- In Duitsland [verschenen recent twee boeken over de Spelen van 1972](#). 'München 72, Ein Deutscher Sommer' is een kroniek over de 17 dagen durende Olympische Spelen in de nog jonge Bondsrepubliek Duitsland. Het boek 'Anschlag auf Olympia. Was 1972 in München wirklich geschah' gaat specifiek over de aanslag.

Artikel:

<https://duitslandinstituut.nl/artikel/51315/50-jaar-geleden-terreur-bij-spielen-in-munchen>